

Barbara Balantič
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
nám. Jana Palacha 2, CZ-11638 Praha 1
barbara.balantic@gmail.com

GLAGOLI V PRIMERJALNEM INDEKSU K SLOVARJEM OBDELANEM V OKVIRU KOMISIJE ZA CERKVENOSLOVANSKE SLOVARJE PRI MEDNARODNEM KOMITEJU SLAVISTOV

Prispevek se posveča informacijam o starocerkvenoslovanskih glagolih, ki jih je mogoče pridobiti v *Primerjalnem indeksu k slovarjem obdelanem v okviru Komisije za cerkvenoslovanske slovarje pri Mednarodnem komiteju slavistov* (t. i. *Srovnávací index k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky u MKS*; ured. Zdenka Ribarova, 2007—), ki s primerjalnega vidika pregledno na enem mestu združuje in predstavlja med drugim različne podobe glagolov oz. glagolskih oblik posameznih starocerkvenoslovanskih slovarjev in cerkvenoslovanskih redakcijskih slovarjev (vključuje: *Старославянский словарь* (= SS; po rokopisih X.—XI. stol.; Moskva 1994), *Slovník jazyka staroslověnského* (= SJS; Praga 1958—1997, 2006), *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije* (= RCJH; Zagreb, od 1991), *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција* (= RCJM; Skorje, od 2006), *Речник црковнословенског језика српске редакције и Српско-словенског јеванђељског речника* (= SRJ; po neizdanem geslovníku, Beograd) in *Словарь древнерусского языка XI—XIV. stol.* (= SDRJ; Moskva, od 2007). Znotraj gesel je opaziti razlike na večih jezikovnih ravlinah. Največ razlik je opaziti na grafemski ravni, kjer se pojavljajo različni grafemi za isti fonem in so v posameznih primerih odraz določenih glasoslovnih sprememb (npr. denazalizacije, sovpada oz. onemitve polglasnikov, sovpada ъ z и, soglasniških sprememb itd). Te razlike in spremembe pa pogosto vplivajo na oblikoslovne značilnosti (npr. različno podobo končnic, dubletne oblike). Zasediti je tudi razlike v glagolski refleksivnosti in določitvi glagolskega aspekta. Po rezultatih sodeč omenjeni indeks predstavlja izčrpen register starocerkvenoslovanskega leksikografskega korpusa in nam ponuja veliko možnosti za nadaljnje raziskave.

1. Uvod

Prispevek obravnava informacije o glagolih v *Primerjalnem indeksu k slovarjem obdelanem v okviru Komisije za cerkvenoslovanske slovarje*¹ pri Mednarodnem komiteju slavistov oz. v t. i. *Srovnávacím indexu k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky u MKS* pod vodstvom Zdenke Ribarove (od leta 2007 dalje) z namenom, da s primerjalnega vidika pregledno na enem mestu združi in predstavi leksikalne specifičnosti posameznih cerkvenoslovanskih slovarjev. V omenjenem indeksu so torej pregledno na enem mestu združena gesla posameznih starocerkvenoslovanskih slovarjev in cerkvenoslovanskih redakcijskih slovarjev. Vključuje:

- *Старославянский словарь* (= SS; po rokopisih X.–XI. stol.; Moskva 1994),
- *Slovník jazyka staroslověnského* (= SJS; Praga 1958–1997, 2006),
- *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije* (= RCJH; Zagreb, od 1991),
- *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција* (= RCJM; Skopje, od 2006),
- *Речник црковнословенског језика српске редакције и Српско-словенског јеванђељског речника* (= SRJ, od 2007; po neizdanem geslovníku, Beograd oz. SRR = Oglad srpskog redakcijskog rečnika),
- *Словарь древнерусского языка XI.–XIV. стол.* (= SDRJ; Moskva, od 1988).

V indeks je torej vključenih 6 slovarjev.² Prispevek temelji na najnovejši verziji indeksa, izdani leta 2015 v Skopju, ki vsebuje gesla od a do z.³ Namen prispevka je predstaviti različne podobe starocerkvenoslovanskih oz. cerkvenoslovanskih glagolov oz. glagolskih oblik posameznih starocerkvenoslovanskih in cerkvenoslovanskih redakcijskih slovarjev zbranih

¹ Komisija za cerkvenoslovanske slovarje je bila ustanovljena leta 1958 na 4. mednarodni kongresu slavistov v Moskvi z namenom, da podpre in koordinira delo posameznih slovarskih projektov, s katerimi se ukvarjajo posamezne nacionalne ekipe, in da razpravlja o načinih razrešitve konkretnih problemov cerkvenoslovanske leksikografije.

² SS in SJS sta izdana v celoti, medtem ko so ostali 4 slovarji še v nastajanju. Obstoječi indeks je v primeru SS, SJS in SDRJ (*a – svbětise*) usklajen z uradno izdajo, v dveh slovarjih so informacije pridobljene iz deloma izdane in deloma še neizdane verzije, to sta RCJH (I. *a – vrědv*, II. *vrědvъ – zapovědnica*) in RCJM (I. *a – b.*, II. *v – vьsklaněti se*), medtem ko so za SRJ podatki pridobljeni še neizdanega geslovníka.

³ Dostopna tudi na spletnem naslovu: <http://ical.manu.edu.mk/books/Sporedben%20indeksMANU.pdf>.

v indeksu, prikazati razlike med uzusi oz. normalizacijami posameznih slovarjev in s tem tudi pravila posameznih redakcij. Pri nekaterih glagolih je znotraj gesel med posameznimi slovarji opaziti kar nekaj razlik. Večinoma gre za grafemske razlike, ki so včasih odraz fonoloških sprememb, pogosto pa vplivajo tudi na morfološke značilnosti, opaziti je tudi druge razlike, in sicer razlike v reflektivnosti posameznih glagolov in razlike v določitvi glagolskega aspekta. V nadaljevanju so v tabelaričnih prikazih predstavljene vse razlike, ki se pojavljajo pri posameznih glagolih znotraj gesel od a do z, za boljšo ponazoritev pa je pri vsaki razliki podanih tudi nekaj primerov iz indeksa.

2. Grafemske razlike

Gesla v indeksu so zapisana v cirilici in prikazujejo normalizirano stanje posameznih slovarjev, ki so prav tako vsa normalizirana v cirilici, kljub temu da seveda črpajo material tudi iz glagolskih spomenikov. Grafemske razlike so včasih tudi odraz fonoloških sprememb, a vendar o fonetičnih razlikah ne moremo z gotovostjo govoriti. Grafemskih razlik znotraj gesel je veliko. Pojavljajo se tako pri samoglasnikih kot soglasnikih. V nadaljevanju bodo posamično predstavljene vse grafemske razlike, ki se pojavljajo v indeksu.

2.1

Za stosl. *y* znotraj posameznih gesel zasledimo reflekse prikazane v Tabeli 1. Stosl. *y* prisoten v večini slovarjev (v SRJ in SDRJ v grafemski različici *ы*), le v RCJH je poenoten z *i-jem*.

Tabela 1: Refleksi za stosl. *y*

s.*	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
	Ы	Ы	И	Ы	Ы	Ы
Ы	ЗАКРЫТИ, -КРЫЖ, -КРЫЕШИ <i>pf</i>	ЗАКРЫТИ, -КРЫЖ, -КРЫЕШИ <i>pf</i>	ЗАКРНТИ, -КРНЮ, -КРНЕШИ <i>pf</i>	ЗАКРЫТИ, -КРЫЖ, -КРЫЕТЪ	ЗАКРЫТИ, -КРЫЮ, -КРЫЕШИ <i>pf</i>	ЗАКРЫ ТИ, -Ю, -КРН <i>pf</i> ЗАКРЫ ТИСА, -ЮСА, -КРНСА <i>pf</i>

*s. = starocerkvenoslavski

2.3

Za stcsl. *o* in *jo* uporabljajo slovarji refleksije prikazane v Tabeli 3. Denalizirane oblike z *u* oz. *ju* imajo RCJH, SRJ in SDRJ, ostali slovarji ohranjajo oblike z nazali *o* in *jo*, pri čemer v RCJM zopet v vseh pozicijah uporablja grafem *ж*.

Tabela 3: Refleksije za stcsl. *o* in *jo*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
ж	ж	ж	оу	ж	оу	оу
	джтн, дъмж, дъмешн <i>ipf</i>	джтн, дъмж, дъмешн <i>ipf</i>	доутн, дмоу, дмешн <i>ipf</i>	джтн, дъмж, дъмешн var джтн са <i>ipf</i>	∅ SRR доутн, дъмоу, дъмешн <i>ipf</i>	доутн, дъм оу, -етъ <i>ipf</i>
ю	ю	ю	ю	ю	ю	ю
	въспрннматн, -прнеллж, -прнеллешн <i>ipf</i>	въспрннматн, -прнеллж, -прнеллешн <i>ipf</i>	вспрнелматн/ вспрннматн -еллю, -еллешн <i>ipf</i>	въспрннматн, -прнеллж, -прнеллетъ <i>ipf</i>	въспрннматн -прнеллю, -прнеллешн <i>ipf</i>	възпрн нматн ¹ -еллю, -еллеть възпрннматн ² -ю, -еть възпрн нматн са ¹ , -еллюса, -еллетьса <i>ipf</i> възпрн нматн са ² , -юса, -етьса <i>ipf</i>

2.4

Za stosl. polglasnike imajo posamezni slovarji reflekse prikazane v Tabeli 4. Stosl. ъ in ѣ sta v večini slovarjev nespremenjena, z izjemo SRJ, kjer ѣ sovpade z ъ, in RCJH, kjer se v krepki poziciji vokalizirata, v šibki pa sovpadeta v ъ oz. ošibita ali onemita.

Tabela 4: Refleksi za stosl. polglasnike

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ	SDRJ
ъ	ъ	ъ	ъ > а; ъ > ъ, ъ, ъ	ъ	ъ	ъ
	ЖАТН, ЖЪНѢЖ, ЖЪНѢШН <i>ipf</i>	ЖАТН, ЖЪНѢЖ, ЖЪНѢШН <i>ipf</i>	ЖЕТН, Ж'НЮ, Ж'НЕШН <i>ipf</i>	ЖАТН, ЖЪНѢЖ, ЖЪНЕТЪ <i>ipf</i>	ЖЕТН, ЖЪНЮ, ЖЪНѢШН <i>ipf</i>	I. ЖАТН ² , ЖЪН Ю, -ЕТЪ pf II. ЖАТН ³ , ЖЪН ЮҪ, -ЕТЪ pf III. ЖАТНСА, ЖЪН ЮҪСА, -ЕТЪСА pf
	ДАТН, ДАЦЬ, ДАСН pf	ДАТН, ДАЦЬ, ДАСН pf	ДАТН, ДАЦЬ, ДАСН vel ДАШН pf	ДАТН, ДАЦЬ, ДАСТЪ pf	ДАТН, ДАЦЬ, ДАСН pf	ДА ТН, -ЦЬ, -СТЪ pf
	ВЪУАТН, -УЪНѢЖ, -УЪНѢШН <i>pf</i>	ВЪУАТН, -УЪНѢЖ, -УЪНѢШН <i>pf</i>	ВУЕТН, В'УНОҪ, В'УНѢШН pf	ВЪУАТН, -УЪНѢЖ, -УЪНЕТЪ pf	ВЪУЕТН, -УЪНОҪ, -УЪНѢШН pf	ВЪУАТН, ВЪУЪН ЮҪ, -ЕТЪ pf <i>corr ad</i>
	ЗЪРѢТН, ЗЪРѢЖ, ЗЪРНШН <i>ipf</i>	ЗЪРѢТН, ЗЪРѢЖ, ЗЪРНШН <i>ipf</i>	ЗРѢТН, ЗРЮ, ЗРНШН <i>ipf</i>	ЗЪРѢТН, ЗЪРѢЖ, ЗЪРНТЪ <i>ipf</i>	ЗРѢТН, -РЮ, -РНШН <i>ipf</i> SRR var ЗЪРѢТН, -РЮ, -РНШН	ЗЪРѢ ТН ² -Ю, -НТЪ <i>ipf</i> ЗЪРѢ ТН -Ю, -НТЪ <i>ipf</i>
ѣ	ѣ	ѣ	ѣ, ѣ, ѣ, а	ѣ	ѣ	ѣ
	ГЪНАТН, ЖЕНѢЖ, ЖЕНѢШН <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНѢЖ, ЖЕНѢШН <i>ipf</i>	ГНАТН, ЖЕНОҪ, ЖЕНѢШН et рЕНОҪ, рЕНѢШН <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНѢЖ, ЖЕНЕТЪ <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНОҪ, ЖЕНѢШН <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНОҪ, ЖЕНЕТЪ <i>ipf</i>

2.5

Za stcsl. *je* in *ja* se znotraj gesel pojavljajo refleksi prikazani v Tabeli 5. Vsi slovarji imajo stcsl. glasova *je* in *ja*. Posebnosti najdemo v RCJH, ki uporabljaja za glas *je* grafem *є*, za glas *ja* pa grafem *ѣ*, in RCJM, ki ima grafem *є* ohranjen le za sprednjimi samoglasniki, medtem ko se za zadnjimi soglasniki glas zapisuje z *е*.

Tabela 5: Refleksi za stcsl. *je* in *ja*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
є	є	є	є шєєѧ	є, є	є	є
	вѡєвѧтн, вѡюєѣ, вѡюєшн <i>ipf</i>	вѡєвѧтн, вѡюєѣ, вѡю єшн <i>ipf</i>	вѡєвѧтн, вѡюю, вѡю єшн <i>ipf</i>	вѡєвѧтн, вѡюєѣ, вѡюєтѣ <i>ipf</i>	∅ SRR вѡєвѧтн, вѡюю, вѡюєшн <i>ipf</i>	вѡ євѧтн, -юю, -юєтѣ <i>ipf</i> вѡ євѧтнєѧ, -юю єѧ, -юєтѣєѧ <i>ipf</i>
ѧ	ѧ	ѧ	ѣ [ja]	ѧ	ѧ	ѧ
	вѣдѧѧтн, -дѧѣѣ, -дѧѣшн <i>ipf</i>	вѣдѧѧтн, -дѧѣѣ, -дѧѣшн <i>ipf</i>	вѣдѣѣтн, вѣдѧю, вѣдѧєшн <i>ipf</i>	вѣдѧѧтн, -дѧѣѣ, -дѧѣтѣ <i>ipf</i>	вѣдѧѧтн, -дѧю, -дѧєшн <i>ipf</i> (<i>var ad</i> вѣдѧѧтн єє)	вѣдѧѧ ѧтн, -ю, -ѣтѣ <i>ipf</i>

2.6

Za stcsl. *dz* se v slovarjih pojavljajo refleksi zabeleženi v Tabeli 6. Stcsl. fonem *dz* se ohrani v SS, SJS in RCJM, v ostalih redakcijskih slovarjih pa preide v *z*.

Tabela 6: Refleksi za stcsl. *dz*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
s	z	z	z	z	z	z
	двнєѧтн, двнѣѣ, двнѣєшн/ двнєѧѣѣ, двнєѧєшн <i>ipf</i> <i>etiam refl</i>	двнєѧтн, -ѣѣ, -ѣєшн / -єѧѣѣ, -єѧєшн <i>ipf</i> <i>etiam refl</i>	двнзѧтн, -ѧю, -ѧєшн / двнзѡѡѡ, двнѣєшн <i>ipf</i> <i>etiam</i> <i>refl</i>	двнєѧтн, -ѣѣ / -єѧѣ, -ѣєтѣ / -єѧєтѣ <i>ipf</i> <i>etiam</i> <i>refl</i>	двнзѧтн, двнѣѡѡѡ, двнѣєшн <i>var ad</i> двнзѧтн (єє) <i>ipf</i> = SRR	двнзѧ тн, -ю, -ѣтѣ <i>ipf</i>

2.7

Za stosl. soglasnika *št*, *žd* znotraj posameznih gesel zasledimo reflekse prikazane v Tabeli 7. Stosl. fonema *št* in *žd* imajo torej vsi slovarji, razen SDRJ, ki za stosl. *št* vsebuje dubletne oblike – tj. starejši *št* in novejši *č*, za stosl. *žd* pa povsod novejši *ž*.

Tabela 7: Refleksi za stosl. *št* in *žd*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
щ	щ	щ	щ	щ	щ	У/Щ
	вѣзѣмоуши, -моуѣ, -моуѣши <i>pf</i>	вѣзѣмоуши, -моуѣ, -моуѣши <i>pf</i>	вѣзѣмоуши, -моуѣ, -моуѣши <i>pf</i>	вѣзѣмоуши, -моуѣ, -моуѣтъ <i>pf</i>	вѣзѣмоуши, -моуѣ, -моуѣши <i>pf</i>	вѣзѣмо уш/вѣзѣмо уши, -гоуѣ, -ѣтъ <i>pf</i> вѣзѣмо ушса / вѣзѣмо ушса -гоуѣса, -ѣтъса <i>pf</i>
ѣд	ѣд	ѣд	ѣд	ѣд	ѣд	ѣ
	вѣхѣдѣти, -хѣдѣѣ, -хѣдѣши <i>ipf</i>	вѣхѣдѣти, -хѣдѣѣ, -хѣдѣши <i>ipf</i>	вѣхѣдѣти, вѣхѣдѣю, вѣхѣдѣши <i>ipf</i>	вѣхѣдѣти, -хѣдѣѣ, -хѣдѣтъ <i>ipf</i>	вѣхѣдѣти, -хѣдѣю, -хѣдѣши <i>ipf</i>	вѣхѣ дѣти, -ѣю, -дѣтъ <i>ipf</i>

2.8

Za stosl. sklop *-zdr-* znotraj gesel opazimo reflekse zabeležene v Tabeli 8. Sklop *-zdr-* je večinoma prsoten v vseh slovarjih, le v RCJH in SDRJ se pojavljajo oblike *z-zr-*.

Tabela 8: Refleksi za stosl. sklop *-zdr-*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
sklop здѣ	здѣ	здѣ	зѣ	здѣ	здѣ	зѣ
	вѣздѣрида- ти, -дѣѣ, -дѣѣши <i>pf</i>	вѣздѣридатѣ, -дѣѣѣ, -дѣѣши <i>pf</i>	вѣзридатѣ (ѣ), -дѣю (ѣ), -дѣѣши (ѣ) <i>pf</i>	вѣздѣридатѣ, -дѣѣѣ, -дѣѣтъ <i>pf</i>	вѣздѣридатѣ/ вѣзридатѣ, -дѣю, -дѣѣши <i>pf</i> = SRR	вѣзрида ти, -дѣю, -дѣѣтъ <i>pf</i> вѣзрида тиса, -дѣюса, -дѣѣѣса <i>pf</i>

2.9

Za stsl. zveze *rv, rb, lv, lb* se uporabljajo v posameznih slovarjih refleksi prikazani v Tabeli 9. V SS, SJS in RCJM se zveze zapisujejo načeloma enako z izjemo mešanja polglasnikov, medtem ko se v RCJH zvezi *rv* in *lv* povsod poenotita z *rb, lb*. Izjema je SDRJ, ki ločuje med zapisom psl. sonantičnih *vr, vr, vl, vl* in nesonantičnih zvez *rv, rb, lv, lb*.

Tabela 9: Refleksi za stsl. zveze *rv, rb, lv, lb*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
	рЪ, рЬ, ЛЪ, ЛЬ	рЪ, рЬ, ЛЪ, ЛЬ	рЬ, ЛЬ	рЪ, рЬ, ЛЪ, ЛЬ	рЪ, рЬ, ЛЪ, ЛЬ	Ър, Ър, Ъл, Ъл рЪ, рЬ, ЛЪ, ЛЬ
рЪ, ЛЪ,	врЪгѣти сѧ, врѣщѧ сѧ, врѣтнши сѧ <i>ipf</i>	врЪгѣти сѧ, врѣщѧ сѧ, врѣтнши сѧ <i>ipf</i>	врЪгѣти сѧ, врѣщѣ сѧ, врѣтнши сѧ <i>ipf</i>	врЪгѣти (сѧ), врѣщѧ (сѧ), врѣтнѣ (сѧ) <i>ipf, var</i> врѣ- тѣти	∅ SRR врѣгѣти сѧ, врѣщѣ сѧ, врѣтнши сѧ <i>ipf</i>	врѣгѣти сѧ, -врѣщѣ/ -врѣщѣ сѧ, -тнѣ сѧ <i>ipf</i>
рЬ, ЛЬ	грѣмѣти, грѣмѧѧ, грѣмнши <i>ipf</i>	грѣмѣти, грѣмѧѧ, грѣмнши <i>ipf</i>	грѣмѣти, -млю, -мнши <i>ipf</i>	грѣмѣти, -млѧ, -мнѣ <i>ipf</i>	∅ SRR грѣмѣти, -млю, -мнши <i>ipf</i>	грѣмѣти, -лю, -нѣ <i>ipf</i> <i>corr</i> грѣмѣти, -лю, -нѣ
	∅ v. <i>sub</i> длѣготрѣпа	длѣготрѣпѣти, -пѧѧ, -пнши <i>ipf</i>	длѣготрѣпѣти, -плю, -пнши <i>ipf</i>	длѣготрѣпѣти, -пѧѧ, -пнѣ <i>ipf</i>	длѣготрѣпѣти, -плю, -пнши <i>ipf</i>	длѣготрѣпѣти, -лю, -нѣ <i>ipf</i>

2.10

Refleksi stsl. zveze likvide in vokala v sredinskih zlogih so znotraj posameznih gesel zabeleženi v Tabeli 10. Stsl. zveze likvide in vokala so ohranjene povsod, z izjemo SDRJ, kjer so za zvezo *lě* uporablja refleks *le*, pri oblikah z zvezama *rě* in *ra* pa so prisotne dubletne oblike, in sicer poleg *re* (<*rě*) in *ra* še oblike s polnoglasjem *ere, oro*.

Tabela 10: Refleksi stcsl. zveze likvide in vokala

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
рѣ, лѣ, ра, ла	рѣ, лѣ, ра, ла	рѣ, лѣ, ра, ла	рѣ, лѣ, ра, ла	рѣ, лѣ, ра, ла	рѣ, лѣ, ра, ла	ре/ере, ле, ра/оро, ла ла
	врѣднѣти, врѣждѣти, врѣднѣши <i>ipf</i>	врѣднѣти, врѣждѣти, врѣднѣши <i>ipf</i>	врѣднѣти, врѣждѣю, врѣднѣши <i>ipf</i>	врѣднѣти, врѣждѣти, врѣднѣтъ <i>ipf</i>	врѣднѣти, врѣждѣю, врѣднѣши <i>ipf</i> = SRR	I. врѣ днѣти, -жоу, -днѣтъ <i>ipf</i> II. врѣ днѣти, -жоу, -днѣтъ <i>ipf</i> III. врѣ днѣтса, -жоуса, -днѣтса <i>ipf</i>
	влѣщѣти, влѣкѣти, влѣчѣши <i>ipf</i>	влѣщѣти, влѣкѣти, влѣчѣши <i>ipf</i>	влѣщѣти, влѣкѣю/ влѣчѣю, влѣчѣши/ влѣчѣши <i>ipf</i>	влѣщѣти, влѣкѣти, влѣчѣтъ <i>ipf</i>	влѣщѣти, влѣкѣю, влѣчѣши <i>ipf</i> = SRR	I. влѣ щѣти, -коу, -чѣтъ <i>ipf</i> II. воло чѣти, -коу, -чѣтъ <i>ipf</i> III. влѣ щѣтса, -коуса, -чѣтса <i>ipf</i>
граднѣти, градѣти, граднѣши <i>ipf</i>	граднѣти, градѣти, граднѣши <i>ipf</i>	граднѣти, -ждю, -днѣши <i>ipf</i>	граднѣти, градѣти, граднѣтъ <i>ipf</i>	граднѣти, градѣю, граднѣши <i>ipf</i> = SRR	I. гра днѣти, -жоу, -днѣтъ <i>ipf</i> II. горо днѣти, -жоу, -днѣтъ <i>ipf</i>	

2.11

Refleksi za stcsl. mehki soglasniki *r', l', n'* v zlogu z *a* so prikazani v Tabeli 11. Stcsl. zveze *r'a, l'a, n'a* se zapisujejo kot *l'a, p'a, n'a* v SS, SJS in SRJ, medtem ko se v RCJM za mehкими soglasniki uporablja zapis z grafemom ѣ — лѣ, рѣ, нѣ, v RCJH pride do otrditve soglasnika *pa* in poenotenja *l'a, n'a* z *la, na* in zapisa *la* in *na*, v SDRJ pa se uporablja zapis *l', p', n'*.

Tabela 11: Stcsl. *r', l', n'* v zlogu z *a*

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
ρ'	ЛІА, РІА, НІА	ЛІА, РІА, НІА	ЛА, РА, НА	ЛѢ, РѢ, НѢ	ЛІА, РІА, НІА	ЛА, РА, НА
	ЖНЕЛІАТИ, -ВЛІАІЖ, -ВЛІАІШН <i>ipf</i>	ЖНЕЛІАТИ, Ж НЕЛІАІЖ, Ж НЕЛІАІШН <i>ipf</i>	ЖНЕЛАТИ, -АЮ, -АЕШН <i>ipf</i>	ЖНЕЛѢТИ, -ВЛѢЖ, -ВЛѢТЬ <i>ipf</i>	ЖНЕЛІАТИ, -ВЛІАЮ, -ВЛІАІШН <i>ipf</i>	Ø
η'	ВЪСТАВІАТИ	ВЪСТАВІАТИ	ВСТАВЛАТИ	ВЪСТАВЛѢТИ	ВЪСТАВІАТИ	ВЪЗСТАВЛАТИ ВЪЗСТАВЛАТИ СА
	ЗАТВАРИАТИ	ЗАТВАРИАТИ	ЗАТВАРАТИ	ЗАТВАРѢТИ	ЗАТВАРИАТИ	ЗАТВАРАТИ
А	ВЪСЛАНИА ТИ СА	ВЪСЛАНИАТИ СА	ВСЛАНАТИ СЕ	ВЪСЛАНѢТИ СА	ВЪСЛАНИАТИ СА	ВЪЗСЛАНАТИ СА

3. Morfološke razlike

Grafemske spremembe so pogosto vplivale tudi na morfološke značilnosti. Morfološke razlike se kažejo skozi različne končnice ter skozi doubletne oblike.

3.1

Znotraj gesel so prisotne razlike v končnicah prikazane v Tabeli 12. V SJS, SS, RCJH in SRJ je glagol gramatično identificiran z navedbo 1. in 2. osebe prezenta, medtem ko je v RCJM in SDRJ identificiran z navedbo 1. in 3. osebe posameznega glagola.

Tabela 12: Razlike v končnicah

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
1. prez. oseba	-Ж	-Ж	-ΟΥ	-Ж	-ΟΥ	-ΟΥ
3. prez. oseba	NI PODATKA	NI PODATKA	NI PODATKA	-ТЬ	NI PODATKA	-ТЬ

V 1. osebi prezenta se zaradi denazalizacije $-q > -u$ v RCJH, SRJ in SDRJ pojavljajo končnice z $-u$, medtem ko so v ostalih slovarjih ohranjene končnice z $-q$. V 2. osebi prezenta med oblikami posameznih slovarjev ni razlik. V 3. osebi se v RCJM pojavlja stosl. končnica $-tv$, medtem ko ima SDRJ oblike s končnico $-tv$.

3.2

Če pogledamo pobližje posamezne prezentove vrste, ki so prikazane v Tabeli 13, 14, 15, 16 in 17, opazimo pri nekaterih še dodatne razlike med posameznimi slovarji.

Razen že omenjenih končnic, v spregatvi 1. prezentove vrste ni opaziti dodatnih razlik med posameznimi slovarji.

Tabela 13: 1. prezentova vrsta

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
1. prez. vrsta	-Ж, -ЕШН	-Ж, -ЕШН	-ОУ, -ЕШН	-Ж, -ЕТЪ	-ОУ, -ЕШН	-ОУ -ЕТЪ
a. razred	ГРАСТН, ГРАДЖ, ГРАДЕШН <i>ipf</i>	ГРАСТН, ГРАДЖ, ГРАДЕШН <i>ipf</i>	грестн ² , гредоу, гредешн / гредешь <i>et</i> грель, грешн / грешь <i>ipf</i>	ГРАСТН, ГРАДЖ, ГРАДЕТЪ <i>ipf</i>	грестн, гредоу, гредешн <i>ipf</i>	ГРА СТН, -ДОУ, -ДЕТЪ <i>ipf</i>
b. razred	ГЪНАТН, ЖЕНЖ, ЖЕНЕШН <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНЖ, ЖЕНЕШН <i>ipf</i>	ГНАТН, ЖЕНОУ, ЖЕНЕШН <i>et</i> реноу, ренешн <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНЖ, ЖЕНЕТЪ <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНОУ, ЖЕНЕШН <i>ipf</i>	ГЪНАТН, ЖЕНОУ, ЖЕНЕТЪ <i>ipf</i>

Ravno tako tudi v 2. prezentovi vrsti, razen že omenjenih končnic, ni opaziti dodatnih morfoloških razlik znotraj gesel.

Tabela 14: 2. prezentova vrsta

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
2. prez. vrsta	-нж, -нешн	-нж, -нешн	-ноу, -нешн	-нж, -нетъ	-ноу, -нешн	-ноу, -нетъ
a. razred	вѣстагнѣти, -нж, -нешн <i>pf</i>	вѣстагнѣти, -нж, -нешн <i>pf</i>] SJS5 <i>corr var ad</i> вѣстагнѣти сѧ	встегноути, -ноу, -нешн <i>pf</i>	вѣстагнѣти, -нж, -нетъ <i>pf</i>	∅ SRR вѣстегноути, -ноу, -нешн <i>pf</i>	вѣзтагн оути, -оу, -етъ <i>pf</i>
b. razred	∅	вѣрннѣти, -рннж, -рннешн <i>pf</i>	врнноути, -ноу, -нешн <i>pf</i>	вѣрннѣти, -нж, -нетъ <i>pf</i>	∅ SRR вѣрнноути, -рнноу, -рннешн <i>pf</i>	вѣрнн оути, -ноу, -етъ <i>pf</i> вѣрнн оути сѧ, -ноу сѧ, -етъ сѧ <i>pf</i>

V 3. prezentovi vrsti v 1. osebi prezenta se zaradi denazalizacije *-jo > -ju* v RCJH, SRJ in SDRJ pojavljajo končnice *-ju*, medtem ko so v ostalih slovarjih ohranjene končnice *-jo*, z izjemo RCJM, ki tako v končnici za 1. osebo kot v končniški priporni za 3. osebo vsebuje nejotirana grafema ж in е, saj omenjeni slovar ne uporablja jotiranih grafemov (na predhodnjih soglasnikih pa je sicer opaziti posledico jotacije, npr. гыбати, -блж, -блетъ), prav tako tudi RCJH v končniški priporni za 2. osebo namesto jotiranega grafema ꙗ uporablja grafem е [je].

Tabela 15: 3. prezentova vrsta

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
3. prez. vrsta	-ѣж -ѣшн	-ѣж -ѣшн	-ю -ешн	-ж -етъ	-ю -ѣшн	-ю -ѣтъ
a. razred	дѣлати, -ѣж, -ѣшн <i>ipf</i>	дѣлати, -ѣж, -ѣшн <i>ipf</i>	дѣлати, -аю, -аешн <i>ipf</i>	дѣлати, -ѣж, -аетъ <i>ipf</i>	дѣлати, -аю, -ѣшн <i>ipf</i>	дѣла ти, -ю, -ѣтъ; дѣла ти сѧ, -ю сѧ, -ѣтъ сѧ <i>ipf</i>

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
b. razred	ЗНАТИ, ЗНАѢЖ, ЗНАКШН <i>ipf</i>	ЗНАТИ, ЗНАѢЖ, ЗНАКШН <i>ipf</i>	ЗНАТИ, ЗНАЮ, ЗНАЕШН <i>ipf</i>	ЗНАТИ ЗНАЖ, ЗНАЕТЪ <i>ipf</i>	ЗНАТИ, ЗНАЮ, ЗНАКШН <i>ipf</i>	ЗНА ТИ, -Ю, -КТЪ <i>ipf</i>

V 4. prezentovi vrsti do razlik prihaja le v 1. osebi prezenta, kjer SS,SJS uporabljata jotirani nosnišni grafem -ѢЖ, RCJH nejotirani nosniški grafem -Ж, ostali pa denazalizirani jotirani grafem -Ю (enako kot v 3. prezentovi vrsti).

Tabela 16: 4. prezentova vrsta

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
4. prez. vrsta	-ѢЖ -НШН	-ѢЖ -НШН	-Ю -НШН	-Ж, -НТЪ	-Ю, -НШН	-Ю, -НТЪ
a. razred	ГОННТИ, -НѢЖ, -ННШН <i>ipf</i>	ГОННТИ, -НѢЖ, -ННШН <i>ipf</i>	ГОННТИ, -НЮ, -ННШН <i>ipf</i>	ГОННТИ, -НЖ, -ННТЪ <i>ipf</i>	ГОННТИ, -НЮ, -ННШН <i>ipf</i>	ГОН НТИ, -Ю, -НТЪ <i>ipf</i> ГОН НТИСА, -ЮСА, -НТЪСА <i>ipf</i>
b. razred	ЗЪРѢТИ, ЗЪРѢЖ, ЗЪРНШН <i>ipf</i>	ЗЪРѢТИ, ЗЪРѢЖ, ЗЪРНШН <i>ipf</i>	ЗРѢТИ, ЗРЮ, ЗРНШН <i>ipf</i>	ЗЪРѢТИ, ЗЪРЖ, ЗЪРНТЪ <i>ipf</i>	ЗРѢТИ, -РЮ, -РНШН <i>ipf</i> SRR var ЗЪРѢТИ, -РЮ, -РНШН	ЗЪРѢ ТИ ² -Ю, -НТЪ <i>ipf</i> ; ЗЪРѢ ТИ -Ю, -НТЪ <i>ipf</i>

Pri atematskih glagolih razen dubletnih končnic *-si*, *-ši* in pri določenih glagolih tudi *-šb* v RCJH za 2. osebo, ni opaziti drugih spregatvenih razlik med posameznimi slovarji.

Tabela 17: Atematski glagoli

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
	-МЬ, -СН	-МЬ, -СН	-МЬ, -СН / ШН / ШЬ	-МЬ, -СТЬ	-МЬ, -СН	-МЬ, -СТЬ
A t e m a t s k i	ДАТН, ДАМЬ, ДАСН <i>pf</i>	ДАТН, ДАМЬ, ДАСН <i>pf</i>	ДАТН, ДАМЬ, ДАСН <i>vel</i> ДАШН <i>pf</i>	ДАТН, ДАМЬ, ДАСТЬ <i>pf</i>	ДАТН, ДАМЬ, ДАСН <i>pf</i>	ДА ТН, -МЬ, -СТЬ <i>pf</i>
	ВѢДѢТН, ВѢМЬ/ВѢДѢ ВѢСН <i>ipf</i>	ВѢДѢТН, ВѢМЬ / ВѢ- ДѢВѢСН, ВѢСТЬ <i>ipf</i>	ВѢДѢТН, ВѢМЬ / ВѢДѢ, ВѢСН / ВѢШН / ВНШЬ/ ВЕШЬ <i>ipf</i>	ВѢДѢТН, ВѢМЬ, ВѢСТЬ <i>ipf</i>	ВѢДѢТН, ВѢМЬ, ВѢСН <i>ipf</i>	ВѢДѢ ТН, -МЬ, -СТЬ; ВѢ ДѢТНСА, -МЬСА, -СТЬСА <i>ipf corr SRR</i> <i>var</i> ВѢ ДѢТНСА, -МЬСА, -СТЬСА

3.3

Znotraj gesel se pri določenih glagolih zaradi različnih možnih spregatev posameznega glagola pojavljajo dubletne oblike. Običajno gre za dvojnično spregatev znotraj ene prezentove vrste, pojavljajo pa se tudi glagoli z dvojničnimi spregatvami različnih prezentovih vrst.

Dubletne oblike se pogosto pojavljajo pri posameznih glagolih 3. prezentove vrste, v Tabeli 18 je prikazan primer dubletne oblike glagola *vezati* — po SS, SJS in SDRJ je glagol možno spregati po 3. prezentovi vrsti tako a. razreda kot b. razreda, v RCJH, RCJM in SRJ pa se glagol sprega le po 3. prezentovi vrsti b. razreda.

Tabela 18: Primer dubletne oblike 3. prezentove vrste

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
3. a prez.	3. prez. b in 3. prez. a	3. prez. b in 3. prez. a	3. prez. b	3. prez. b	3. prez. b	3. prez. b (+ refl. obl.) in 3. prez. A
in 3. b prez.	ВАЗАТН, ВАЖЖ, ВАЖЕШН / ВАЗАЖ, ВАЗАЕШН <i>ipf</i>	ВАЗАТН, ВАЖЖ, ВАЖЕШН / ВАЗАЖ, ВАЗАЕШН <i>ipf</i>	ВЕЗАТН, ВЕЖОУ, ВЕЖЕШН <i>ipf</i>	ВАЗАТН, ВАЖЖ, ВАЖЕТЬ <i>ipf</i>	ВЕЗАТН, ВЕЖОУ, ВЕЖЕШН <i>ipf</i>	ВА ЗАТН ¹ , ВАЖОУ, ВАЖ ЕТЬ <i>ipf</i> / ВАЗА ТН ² , -Ю, -ИЕТЬ <i>ipf</i> ВА ЗАТНСА, ВАЖОУСА, ВАЖЕТЬСА <i>ipf</i>

Drug primer dubletnih oblik prikazuje primer glagola *vъmetati* v Tabeli 19, kjer prihaja še do večjega števila različnih glagolskih spregatev. V SS se glagol sprega po 1. prezentovi vrsti, medtem ko SJS, RCJH, RCJM spregajo glagol po obeh razredih 3. prezentove vrste, SRJ po 3. prez. vrsti a. razreda, SDRJ pa po 3. prez. vrsti b. razreda, obenem pa še navaja dubletne oblike zaradi dvojnične glasovne oblike -št- in -č-.

Tabela 19: Primer dubletne oblike 3. in 1. prezentove vrste

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
	1. prez. b	3. prez. a in 3. prez b	3. prez. a (2 obl. -ε-/-ѣ-) in 3. prez.b	3. prez. a in 3. prez. b	3. prez. a	3. prez. b (2 obl. -γ-/-щ-) + refl. obl.
1.a prez.,	вѣметати, -метаѣѣ, -метаѣши	вѣметати, -метаѣѣ, -метаѣши	вѣметати, -аю, -аешн/ вѣмешоу, вѣмешеш	вѣметати, -метаѣѣ/ -мешѣѣ, -мешѣѣтъ/ -метаѣѣтъ	вѣметати, -метаю, -метаѣши	вѣмешѣтати -γоу/-щоу, -ѣѣтъ/-щѣтъ
3. a prez.	<i>ipf</i> / -мешѣѣ, -мешѣешн	<i>ipf</i> /-мешѣѣ, -мешѣешн <i>pf</i>] <i>SJS5 corr</i>	<i>ipf</i> . <i>var</i> вѣмѣтати,	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i> / <i>ipf</i> вѣмешѣтатиѣ
in	<i>pf</i>	вѣметати, -метаѣѣ, -метаѣши/ -мешѣѣ, -мешѣешн <i>ipf</i> / <i>pf</i> <i>var</i> вѣмѣѣтати, -метаѣѣ, -метаѣши <i>ipf</i> / <i>pf</i>	-аю, -аешн / вѣмешоу, вѣмешеш <i>ipf</i>			-γоуѣѣ/ -щоуѣѣ, -ѣѣтъѣѣ/ -щѣтъѣѣ <i>pf</i> / <i>ipf</i>
3. b prez.						

4. Refleksivizirane glagolske oblike

Refleksivizirane oblike posameznih glagolov se navajajo bodisi kot samostojno geslo bodisi kot variantna oblika. Refleksivizirane oblike posameznih glagolov niso vedno prisote v vseh slovarjih, v enih primerih so navedene v enih slovarjih, v drugih primerih pa v drugih, najpogosteje jih navaja SDRJ, in sicer kot variante oblike. V Tabeli 20 je prikazanih nekaj primerov.

Tabela 20: Refleksivizirane glagolske oblike

s.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ	SDRJ
a a m o s t. g e s l o	СА ВЛЪННТИ СА, ВЛЪНИЖ СА, ВЛЪННИШ СА <i>ipf</i>	СА ВЛЪННТИ СА, ВЛЪНИЖ СА, ВЛЪННИШ СА <i>ipf</i>	СЕ ВЛЪННТИ СЕ, -НОУ СЕ, -ННИШ СЕ <i>ipf</i>	СА ВЛЪННТИ СА, ВЛЪНИЖ СА, ВЛЪННТЬ СА <i>ipf</i>	СЕ ∅	СА ВЪЛН НТИСА, -ЮСА, -НТЬСА <i>ipf</i>
	ВРЪТЪТИ СА, ВРЪЩЖ СА, ВРЪТНИШ СА <i>ipf</i>	ВРЪТЪТИ СА, ВРЪЩЖ СА, ВРЪТНИШ СА <i>ipf</i>	СЕ ВРЪТЪТИ СЕ, ВРЪЩОУ СЕ, ВРЪТНИШ СЕ <i>ipf</i>	(СА) ВРЪТЪТИ (СА), ВРЪЩЖ (СА), ВРЪТНТЬ (СА) <i>ipf var</i> ВРЪ- ТЪТИ	SRR ∅ SRR ВРЪТЪТИ СЕ, ВРЪЩОУ СЕ, ВРЪТНИШ СЕ <i>ipf</i>	ТЪТИСА, -УОУСА/ -ЩОУСА, -ТНТЬСА <i>ipf</i>
v a r i a n t a	ВЪСЕЛАТИ, -ЛАЖ, -ЛАЖИШ <i>ipf</i>	ВЪСЕЛАТИ, -ЛАЖ, -ЛАЖИШ <i>var</i> ВЪСЕЛАТИ, -ЛАЖ, -ЛАЖИШ <i>ipf</i>	ЕТИ, -ЛЪЮ, -ЛЪЕШИШ <i>ipf</i>	ЕТИ, -ЛЪЖ, -ЛЪТЪ, <i>ipf; var ad</i> ВЪСЕЛАТИ СА, -ЛЪЖ СА, -ЛЪЕТЪ СА	SRR ∅ SRR ВЪСЕЛАТИ, -ЛАЮ, -ЛА ЮШИ, <i>ipf; var</i> <i>ad</i> ВЪСЕЛАТИ Ѓ(СЕ) -ЛАЮ (СЕ), -ЛАЖИШ (СЕ)	I. ВЪСЕЛАТИ, -Ю, -ЕТЪ <i>ipf</i> II. ВЪСЕЛАТИСА -ЮСА, -ЕТЪСА <i>ipf</i>

5. Glagolski aspekt

Pri nekaterih glagolih se pojavljajo razlike pri določitvi glagolskega aspekta. V Tabeli 21 je prikazanih nekaj primerov. Največkrat se glagolski aspekt določenega glagola razlikuje le v posameznem slovarju, kot npr. pri glagolu *вѣнѣти*, kjer se glagolski aspekt razlikuje le v SDRJ. Nekajkrat se pojavi neskladnost tudi med večimi slovarji, npr. pri glagolu *губнѣти*, kjer del slovarjev glagolu določa nedovršnost, del pa dovršnost.

Tabela 21: Glagolski aspekt

S.	SS	SJS	RCJH	RCJM	SRJ (oz. SRR)	SDRJ
ГЪБНЖТИ	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf, semel pf</i>	<i>pf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>	<i>pf</i>
БЛАГОСЛОВИТИ	<i>pf/ipf</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>pf</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>pf</i>	<i>pf/ipf</i>
ВЪСЫЛАТИ	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>
ВЪРОВАТИ	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>
ДАРОВАТИ	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>
ДОБОЛИТИ СѦ	<i>∅</i>	<i>ipf/pf</i>	<i>∅</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>
ЖАТИ ²	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>
ЗАСТОЯТИ	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>	<i>ipf</i>
ЗАСЪВЪДѢТЕЛСТВОВАТИ	<i>pf/ipf</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>pf/ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>
ВЪСКРЪШАТИ	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>ipf</i>	<i>pf</i>
ВЪНОВЪШИТИ	<i>pf</i>	<i>pf</i>	<i>pf</i>	<i>pf</i>	<i>pf</i>	<i>ipf</i>

6. Sklep

Pregled informacij o starocerkvenoslovanskih glagolih v indeksu kaže na mnoge razlike med posameznimi slovarji. S stališča informacij o glagolskih oblikah tako indeks predstavlja pomembno sredstvo pri preučevanju le-teh, saj uporabniku posreduje informacije večih redakcij na enem mestu. Nazorno prikaže uzus posameznih slovarjev in redakcij ter razlike v normalizaciji. Znotraj gesel so prisotne razlike na večih jezikovnih ravneh. Opaziti je veliko grafemskih razlik – npr. razlike v zapisu stcsl. zvez *rʋ, rʋ, lʋ, lʋ* (SDRJ razlikuje zapis psl. sonantičnih *vr, vr, vl, vl* in nesonantičnih zvez *rʋ, rʋ, lʋ, lʋ*), razlike v zapisu zveze likvide in vokala v sredinskih zlogih (v SDRJ dubletna oblika s polnoglasjem *ere, oro*), razlike v zapisu zvez *r'a, l'a, n'a* (v RCJM zapis *лѣ, рѣ, нѣ*, v zapis SDRJ *л', р', н'*, v RCJH otrditev soglasnika *pa*), razlike v zapisu jotiranih grafemov (v RCJH namesto *ѣ* grafem *е*, namesto *ѧ* grafem *ѧ*, v RCJM namesto *ѧ* in *ѧ* grafema *ѧ, ѧ*). Pri nekaterih določenih grafemskih razlikah pa si lahko upamo trditi, da so nastale pod vplivom določenih glasoslovnih sprememb, npr. sovpad *y z i* (v RCJH), denazalizacija nosnikov (v RCJH, SRJ in SDRJ), vokalizacija, ošibitev, onemitev (v RCJH) in sovpad polglasnikov (v RCJH, SRJ), soglasniške spremembe – prehod *dz > z* (v RCJH, SRJ, SDRJ), *št, žd > č, ž* (v SDRJ), sklopa *-zdr- > -zr-* (v RCJH, SRJ, SDRJ). Morfološke razlike, ki so večinoma nastale pod vplivom glasoslovnih sprememb pa se kažejo skozi različne

podobe končnic (npr. v RCJH, SRJ in SDRJ končnica *-u* za 1. osebo prezenta (nastala kot posledica denazalizacije *-q > -u*) ter v RCJM končnica *-ŕ* za 1. osebo 3. in 4. prezentove vrste in končniška pripona *-еть* za 3. osebo 3. prezentove vrste, kot posledica uporabe nejotiranih grafemov tudi za jotirane foneme in v RCJH dubletna končnica *-si*, *-ši* in *-šb* pri atematskih glagolih za 2. osebo) in dubletne oblike (najpogosteje pri glagolih 3. prezentove vrste, ki se lahko spregajo tako po spregatvi a. razreda kot b., v redkih primerih pa se pojavijo tudi glagoli s spregatvami večih različnih prezentovih vrst). Pri določenih glagolih je opaziti razlike tudi v tem, da refleksivizirane oblike posameznih glagolov niso vedno prisote v vseh slovarjih in da se pri nekaterih glagolih pojavljajo tudi razlike pri določitvi glagolskega aspekta. Na podlagi vseh pridobljenih informacij o starocerkvenoslovanskih glagolih lahko trdimo, da indeks predstavlja izčrpen register starocerkvenoslovanskega leksikografskega korpusa in nam ponuja veliko možnosti za nadaljne raziskave.

Literatura

- Аванесов Р. И. (Гл. ред.; I–IV), Аванесов Р. И., Улукханов И. С. (Гл. ред.; V), Крысько В. Б. (Гл. ред.; VI–X). 1988–2013. *Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.) I–X: a-svŭtĭtisę*. РАН. Институт русского языка, Москва. (SDRJ)
- Цейтлин, Р. М. (ред.); Вечерка, Р.; Блахова, Е. 1994 (2. изд. 1999). *Старославянский словарь (по рукописям X–XI веков)*. Москва. (SS)
- Kurz, Josef (hl. red. I–III.), Hauptová, Zde (hl. red. IV). 1966–1997. *Slovník jazyka staroslověnského*. Praha; reprint: *Словарь старославянского языка Санкт-Петербурга* 2006. (SJS)
- Nazor, Anica (zn. red.). 2000, 2014. *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije I. a – vrědbъ, II. vrědbъ – заровѣдница, sv. 11–20*. Zagreb. (RCJH)
- Рибарова, Зденка (Гл. Уред.). 2006^I, 2008–2013^{II}. *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција – I. Вовед. а–б., II. в–ѿъsklaněti se*, св. 8–11. Скопје. (RCJM)
- Ribarova, Zdenka (red.) 2011. *Srovnávací index k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky*. Pracovní výtisk. vlъkovъ–d, ŷ, dz, z. Glavna urednica. Praha–Ljubljana, 2011.
- Рибарова, Зденка (ред.). 2015. *Споредбен индекс кон речниците обработувани во рамките на комисијата за црковнословенски речници при мкс*. Редактор Зденка Рибарова. Skorje 2015. <http://ical.manu.edu.mk/books/Sporedben%20indeksMANU.pdf>, prenos 27. 9. 2017.
- Савић, В. 2007. *Српскословенски речник јеванђеља. пробна свеска*. Уредник Г. Јовановић, Београд. (SRJ)

Verbs in *The Comparative Index Towards The Dictionaries Produced Under The Commission For Old Church Slavonic Lexicology And Lexicography At Ics*

Abstract

The paper focuses on information about Old Church Slavonic verbs, that can be gained in *The Comparative Index Towards The Dictionaries Produced Under The Commission For Old Church Slavonic Lexicology And Lexicography At Ics* (so-called *Srovnávací index k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky u MKS*; ed. Zdenka Ribarova, 2007–), which in one place from comparative point of view unites and presents among other different images of verbs or verb forms (of individual Church Slavonic recensional dictionaries (includes: *Старославянский словарь* (= SS; after manuscripts X.–XI. c.; Moscow 1994), *Slovník jazyka staroslověnského* (= SJS; Prague 1958–1997),

Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije (= RCJH; Zagreb, from 1991), *Речник на црквенословенскиот јазик од македонска редакција* (= RCJM; Skopje, from 2006), *Речник црквенословенског језика српске редакције и Српско-словенског јеванђељског речника* (= SRJ; after unissued index, Belgrade) and *Словарь древнерусского языка (XI. — XIV. вв.)* (= SDRJ; Moscow, 2007—). Within entries the differences are noticed in several linguistic levels. The most differences we notice in graphemic level, where different graphemes appear for the same phoneme and are in certain cases reflection of certain phonetic changes (for example denazalization, unification or loss of yers, unification *ѣ* with *и* etc). These differences and changes often affect the morphological characteristics (eg. different endings, doublet forms). We can also notice some differences regarding reflexivised forms and in determination of verbal aspect. Judging by the results this Index presents the most exhaustive register of Old Slavonic and Old Church Slavonic lexicographic corpus and offers us many possibilities for further research.

Ključne besede: glagol, primerjalna paleoslavistična leksikografija, cerkvenoslovanski slovarji, starocerkvenoslovanski jezik, cerkvenoslovanske redakcije

Key words: verb, Comparative paleoslavistic lexicography, Church Slavonic dictionaries, Old Church Slavonic language, Church Slavonic recensions

